

Οι Κάβειροι της Σαμοθράκης

Η Καβειρώ (ή Καβείρα) ήταν κόρη του Πρωτέα. Από αυτήν, ο Ήφαιστος απέκτησε παιδιά ή εγγόνια τους Καβείρους, πνεύματα της φωτιάς και της μεταλλουργίας αλλά και προστάτες των ναυτικών, όντα που έμοιαζαν με νάνους ή Πυγμαίους. Κάποιοι θεωρούν ότι το όνομα Καβειρώ παραπέμπει στην Μεγάλη Μητέρα, την Ρέα, αλλά και στις Δήμητρα, Αφροδίτη και Εκάτη. Κατά μια εκδοχή, η

Καβειρώ έκανε του Ήφαιστου τον Κάμι

λλ

ο (ή Καδμίλο ή Κάσμילו ή Κάμι

λ

ο, ονόματα που κατά πολλούς προδίδουν φρυγική προέλευση), ο οποίος απέκτησε γιους τους τρεις Κάβειρους που ζούσαν μαζί με τις τρεις νύμφες, Καβειρίδες. Κατά άλλη εκδοχή, οι τρεις Κάβειροι και οι τρεις Καβειρίδες ήταν απευθείας παιδιά της. Γνωρίζουμε τα ονόματα Αξίερος, Αξιόκερσα και Αξιόκερσος που υποστηρίχθηκε ότι αντιστοιχούν στην Δήμητρα, την Περσεφόνη και τον Άδη, ενώ ο Κάμιλλος ή Καδμίλος στον Ερμή. Τους λάτρευαν στη Σαμοθράκη και στη Λήμνο αλλά και στη Βοιωτία.

Στη Σαμοθράκη, έλεγαν ότι τον καιρό του κατακλυσμού, τότε που σχίστηκε η γη και τα νερά του Εύξεινου Πόντου χύθηκαν στο Αιγαίο, η μόνη που γλίτωσε, ήταν η πιο ψηλή κορφή του νησιού (το Φεγγάρι). Όσοι κατέφυγαν εκεί, σώθηκαν. Από ευγνωμοσύνη, αφιέρωσαν το νησί τους στους Κάβειρους.

Στο νησί βρέθηκαν έπειτα τα αδέρφια Δάρδανος, Ιασίωνας και Αρμονία. Ο Ιασίωνας ίδρυσε εκεί τα μυστήρια των Καβείρων, ξακουστά στην αρχαιότητα σχεδόν όσο και τα Ελευσίνια. Ο Δάρδανος ίδρυσε στη Φρυγία το βασίλειο των Τρώων και η Αρμονία έγινε γυναίκα του Κάδμου, στη Θήβα. Τα μυστήρια των Καβείρων απλώθηκαν. Κατά μια μάλιστα εκδοχή, οι Κάβειροι ήταν δύο: Ο Δάρδανος και ο Ιασίωνας. Και στο άδυτο του θυσιαστηρίου, εκεί όπου γίνονταν οι μηήσεις στα μυστήρια, υπήρχαν δυο αγάλματα όμοια με του Ερμή αλλά με τους φαλλούς προτεταμένους. «Συνέβη», έλεγαν, όταν ο Ερμής έμεινε εκστατικός στη θέα της Περσεφόνης.

Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι έτσι ήταν τα αγάλματα των Πελασγών κι ότι τα μυστήρια των Καβείρων οι Πελασγοί τα καθιέρωσαν. Οι Πελασγοί θεωρούνταν πρώτοι κάτοικοι του νησιού

και από αυτούς οι Σαμοθράκες παρέλαβαν την λατρεία των Καβείρων. Ο Ηρόδοτος σημειώνει ότι αγάλματα του Ερμή με προτεταμένο φαλλό φιλοτεχνούσαν και στην Αθήνα όπου επίσης Πελασγοί τα καθιέρωσαν.

Τα μυστήρια των Καβείρων στη Σαμοθράκη αποτελούνταν από ένα σύνολο ιερουργιών και δρώμενων, τα οποία απαγορευόταν να αποκαλυφθούν στους αμύητους. Οι μνημένοι φορούσαν στο κεφάλι ένα στεφάνι από κλαδί ελιάς και μια κόκκινη ταινία (ή φορούσαν την ταινία γύρω από την μέση τους). Στους μνημένους ανήκαν και οι Αργοναύτες Ηρακλής, Ορφέας, Ιάσοντας, Διόσκουροι αλλά και οι Αγαμέμνονας και Οδυσσέας.

Με τη μεσολάβηση του Ορφέα, οι Αργοναύτες έκαναν παράκαμψη στο θαλασσινό δρομολόγιό τους για την Κολχίδα και στάθμευσαν στη Σαμοθράκη που τότε λεγόταν νησί της Ηλέκτρας. Ο Ορφέας είχε από παλιά μνηθεί στα μυστήρια των Καβείρων. Μυήθηκαν και οι λοιποί κι άφησαν ως αφιερώματα κάποιες χρυσές φιάλες. Οι μεταγενέστεροι τις επιδείκνυαν σ' εκείνους που δεν πίστευαν ότι οι ήρωες πέρασαν από εκεί. Η παράκαμψη αυτή είχε πρακτική σημασία, καθώς οι μνημένοι στα μυστήρια των Καβείρων δεν κινδύνευαν στη θαλασσοταραχή (ίσως επειδή οι Κάβειροι ήταν απόγονοι του Πρωτέα). Άλλωστε, οι Αργοναύτες έπεσαν σε τρικυμία από την οποία τους έσωσε ο Ορφέας, επικαλούμενος τις θεότητες των Καβείρων της Σαμοθράκης.

Όταν κάποτε στασίασαν οι άνδρες του Αγαμέμνονα, ο Ατρείδης παρουσιάστηκε μπροστά τους φορώντας την κόκκινη ταινία στο κεφάλι του. Η τάξη αποκαταστάθηκε. Κι όταν ο Οδυσσέας κινδύνεψε να πνιγεί σε μια θαλασσοταραχή, φόρεσε στη μέση του την κόκκινη ταινία και σώθηκε.

Στα ιστορικά χρόνια, το νησί των Καβείρων, η Σαμοθράκη, αποτελούσε ιερό άσυλο. Στα χρόνια των διαδόχων του Μεγάλου Αλεξάνδρου, κατέφυγαν εκεί (αρχές του Β' π.Χ. αιώνα) ο Πτολεμαίος με όλους τους θησαυρούς του, η Αρσινόη σύζυγος του Πτολεμαίου του Φιλάδελφου καθώς ο τελευταίος βασιλιάς της Μακεδονίας, Περσέας, μετά την ήττα του από τους Ρωμαίους (Πύδνα, 168 π.Χ.), και άλλοι.

Η ασυλία αυτή της Σαμοθράκης δεν εμπόδισε τον Μιθριδάτη, στον πόλεμό του με τη Ρώμη, να στείλει στο νησί πειρατές και να το λεηλατήσει. Ήταν το 85 π.Χ. και η λεία από την επιδρομή ξεπέρασε σε αξία τα χίλια τάλαντα.

Η Σαμοθράκη, έλεγαν, καθιερώθηκε ως άσυλο, όταν η Άγγελος, μια από τις θυγατέρες του Δία και της Ήρας, έκλεψε το κουτί με τα αρώματα της μητέρας της. Κινηγημένη από την θυμωμένη μάνα της, κατέληξε στο νησί. Πρώτα, κρύφτηκε στο δωμάτιο μιας λεχώνας. Την ανακάλυψαν. Η κόρη έτρεξε κι ανακατεύτηκε με το πλήθος που συνόδευε ένα νεκρό στην τελευταία του κατοικία. Με εντολή του Δία, οι Κάβειροι την πήραν και την οδήγησαν στον ποταμό Άδη όπου έγινε ο καθαρισμός της. Οδηγήθηκε στον Κάτω Κόσμο κι έγινε η θεά Εκάτη.

(τελευταία επεξεργασία, 30 Σεπτεμβρίου 2020)